

Sygn. akt IV U 976/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 marca 2017 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: sekr. sądowy Anna Dorecka

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2017 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania J. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 29 września 2016 roku nr (...)

w sprawie J. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 976/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 20 marca 2017 r.

Decyzją z dnia 29 września 2016 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.), odmówił J. M. przyznania prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie spełnia wymogów określonych w art. 184 powołanej ustawy, od wystąpienia których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udokumentował 15-letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jedynie 1 rok i 15 dni takiej pracy.

Decyzję tę zaskarżył J. M., domagając się jej zmiany i przyznania mu prawa do emerytury (k. 2-4, 37). W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał w Spółdzielni Pracy (...) w T. na stanowisku tokarza, w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. na stanowisku kierowcy ciągnika oraz w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. na stanowisku kierowcy ciągnika i kierowcy samochodu ciężarowego. Jak podał, w Spółdzielni Pracy (...) w T. pracował wyłącznie przy produkcji urządzeń smarujących

z aluminium w osłonie olejowej. W Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. obsługiwał ciągnik przy pracach polowych, głównie przy opryskach, wapniowaniu gleb oraz przy pracach transportowych wapna z T.. W okresie zimowym natomiast jako traktorzysta pracował przy budowie wałów i przy utrzymaniu zimowym dróg publicznych, co polegało na odśnieżaniu dróg i posypywaniu ich mieszankami piaskowo- solnymi.

W Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. wykonywał zaś prace polowe, w tym opryski i zajmował się wysiewem wapna. Samochodem typu S. (...) przewoził natomiast wapno. Odwołujący podkreślił, że szczególnie szkodliwa była dla niego praca kierowcy ciągnika przy chemizacji, transporcie wapna i przy utrzymaniu zimowym dróg. W piśmie procesowym z dnia 15 grudnia 2016 r. (data prezentaty: 21 grudnia 2016 r.) odwołujący podniósł, że w obu Spółdzielniach pracował głównie w transporcie, zaś prace polowe stanowiły tylko znikomą część jego czasu pracy (k. 25-26).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu podniósł, że za okresy zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) w T.,

w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. i w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. odwołujący nie przedłożył świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odnośnie pracy odwołującego na stanowisku kierowcy ciągnika rolniczego w Spółdzielniach (...) wskazał,

że umieszczenie tego stanowiska w Dziale VIII, zatytułowanym: „W transporcie i łączności” wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. łączy szkodliwość tej pracy nie z faktem prowadzenia pojazdów, ale z faktem prowadzenia ich przy uwzględnieniu specyfiki „technologii” pracy w transporcie i łączności oraz obciążeń psychofizycznych związanych z uczestniczeniem takich pojazdów w ruchu publicznym. Obciążenia takie nie występują zaś przy wykonywaniu prac w rolnictwie. Organ rentowy podkreślił, że w Dziale X, zatytułowanym: „W rolnictwie i przemyśle rolno- spożywczym” wykazu A nie przewidziano żadnych stanowisk przy pracach polowych. Wskazując na brak podstaw prawnych do zakwalifikowania prac polowych świadczonych przez traktorzystów jako prac wykonywanych w szczególnych warunkach organ rentowy powołał się na orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyroki z dnia: 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13 i 5 maja 2016 r., III UK 132/15) i Sądu Apelacyjnego w Łodzi. Organ rentowy zauważył ponadto,

że praca „traktorzysty” była zaliczana do pierwszej kategorii zatrudnienia w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 1956 r. w sprawie zaliczania pracowników do kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 39, poz. 176 ze zm.) w Dziale XVII, zatytułowanym: „Rolnictwo i leśnictwo”. Akt ten obowiązywał do dnia 31 grudnia 1979 r. Wymieniony wyżej akt zastąpiony został rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 maja 1979 r. w sprawie pierwszej kategorii zatrudnienia (Dz. U. Nr 13, poz. 86). W załączniku do tego rozporządzenia nie ujęto już pracy na stanowisku traktorzysty w rolnictwie. Pojawił się natomiast Dział VIII, zatytułowany: „W transporcie i łączności”, w którym pod poz. 3 wymienione zostały prace kierowców ciągników lub pojazdów gąsienicowych.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący J. M. w dniu (...) r. osiągnął 60 lat życia. Na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udokumentował

25- letni okres ubezpieczenia oraz staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 1 roku

i 15 dni z tytułu zatrudnienia od 2 listopada 1976 r. do 16 listopada 1977 r.

w (...) w K. na stanowisku kierowcy ciągnika.

We wniosku z dnia 4 lipca 2016 r. ubezpieczony wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury.

Zaskarżoną decyzją z dnia 29 września 2016 r. (...) Oddział w T. odmówił J. M. przyznania prawa do tego świadczenia, ponieważ wnioskodawca nie udokumentował 15- letniego stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Odwołujący nie jest członkiem OFE.

(okoliczności bezsporne)

Sąd ustalił ponadto następujący stan faktyczny sprawy:

Od 22 listopada 1975 r. do 23 lipca 1976 r. odwołujący J. M. był zatrudniony w Spółdzielni Pracy (...) w T. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku tokarza.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 24.07.1976 r.- k. 5 as,

Odwołujący świadczył pracę w Oddziale w D.. Zatrudnieni tam tokarze pracowali w systemie zmianowym. Na każdej z trzech zmian było 2-3 pracowników. W Spółdzielni Pracy (...) produkowano smarowniczeki, czyli części do samochodów

i ciągników. Części te wykonywane były z aluminium i żelaza. W Oddziale znajdowały się tokarki i wiertarki. Odwołujący obsługiwał na co dzień tokarkę. Odwołujący wkładał metalowe wkręty do tokarni i ustawiał parametry maszyny, która następnie toczyła dane elementy, wierciła i gwintowała. Odwołujący kontrolował zaś przez cały czas proces. Pręty, które odwołujący wkładał do tokarni były całe w smarach. Podczas pracy tokarni wydzielało się dużo pyłu. Poza tym, do maszyny, żeby ją schładzać, odwołujący dolewał olej, który parował.

dowód:

- zeznania odwołującego J. M.- 01:13:06-01:19:06,

Od 23 listopada 1977 r. do 15 czerwca 1986 r. odwołujący pracował w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. w pełnym wymiarze godzin na stanowisku kierowcy ciągnika.

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 13.06.1986 r.- k. 6 as,

Spółdzielnia Kółek Rolniczych w D. zajmowała się świadczeniem usług polegających na wykonywaniu prac w rolnictwie oraz usług transportowych.

W przeważającej części były to jednak usługi transportowe. Prace w rolnictwie typu orka, koszenie traw, czy opryski wykonywane były na terenie N., w miejscowości G. i w S.. Usługi (...) świadczyła zaś dla (...) w T., dla Przedsiębiorstwa (...) w T., które zajmowało się budową obwałowań nad W. i D., dla Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w T., wykonującego prace przy budowie osiedla w D., a także dla (...) przy transporcie wapna z T.. Spółdzielnia dysponowała około

40 ciągnikami z przyczepami. Zatrudniała około 40 pracowników na stanowiskach kierowców traktorów. Podmioty, które zlecały Spółdzielni wykonanie usług, wynajmowały ciągniki z traktorzystami i płaciły za te usługi. Spółdzielnia miała na swoim stanie ciągniki typu U. (...)i (...). Ciągniki typu (...)służyły do transportu, zaś mniejsze typu(...) do wykonywania prac polowych. Spółdzielnia miała bazy w trzech miejscowościach: w N., w L. i w B.. W okresie zimowym kierowcy ciągników świadczyli usługi dla (...), polegające na odśnieżaniu dróg i posypywaniu dróg piaskiem. Jeżeli nie było zapotrzebowania na tego typu prace, zajmowali się wożeniem wapna. Kierowcy ciągników nie mieli przerw w pracy

w okresie zimowym. (...) było tylu, ile ciągników. Każdy kierowca miał swój ciągnik. Kiedy odwołujący podjął pracę w Spółdzielni, zajmowała się ona głównie świadczeniem usług transportowych. Kierowcy ciągników zaczynali zwykle pracę o godzinie 7:00. Jeżeli danego dnia mieli udać się po wapno do T., przychodzili do pracy już około godziny 4:00-5:00, ponieważ taki kurs trwał co najmniej 12 godzin. Przez cały okres zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. odwołujący pracował jako kierowca ciągnika w transporcie. Sporadycznie tylko pracował przy pracach polowych. W większości zajmował się pracami transportowymi. Woził wapno z T. i cement

z Cementowni (...). To dyspozytor w bazie decydował, który traktorzysta pracuje w polu, a który w transporcie. Dyspozytor wydawał dyspozycje każdego dnia. Odwołującemu zlecano w większości wykonanie prac w transporcie, bo miał większy ciągnik. W bazie w N., gdzie odwołujący miał swój ciągnik, pracowało około 20 kierowców ciągników. Była to największa baza. Odwołujący świadczył pracę w godzinach od 7:00 do 15:00, chyba,

że zlecono mu danego dnia dłuższy kurs. Wtedy, przychodził do pracy wcześniej i pracował dłużej. Prace polowe wykonywał po godzinach swojej pracy w transporcie. Odwołujący przez cały rok woził wapno z T.. Przez cały rok był też kierowany do prac transportowych przy budowie wałów na rzece W. i D., ponieważ Przedsiębiorstwo (...) nie dysponowało wystarczającą liczbą własnych pracowników i sprzętu. Kierowcy ciągników ciągnikami woźili ziemię, którą wysypywano w miejscu wskazanym przez kierownika budowy. Naprawami ciągników zajmowali się zatrudnieni w warsztacie mechanicy.

dowód:

- zeznania świadka K. C.- 00:26:31-01:03:30,
- zeznania świadka S. P.- 01:45:24-01:59:09,
- zeznania odwołującego J. M.- 00:50:29-00:55:03,

Od 16 czerwca 1986 r. do 31 marca 1992 r. odwołujący pracował w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. w pełnym wymiarze godzin. Od

16 czerwca 1986 r. do 1988 lub 1989 r. był kierowcą Ż. i kierowcą ciągnika, a potem pracował już jako kierowca samochodu ciężarowego typu S. (...) i kierowca ciągnika U.. Pismem z dnia 26 maja 1986 r. Spółdzielnia ta zwróciła się do Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. z prośbą o przekazanie z dniem 2 czerwca 1986 r. odwołującego na członka Spółdzielni Produkcyjnej (...) w ramach porozumienia stron. Spółdzielnia Kółek Rolniczych w D. wyraziła zgodę na przejście odwołującego

w ramach porozumienia stron z dniem 16 czerwca 1986 r. do Spółdzielni Produkcyjnej (...). W dniu 16 czerwca 1986 r. odwołujący zgłosił przystąpienie na członka do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L., zobowiązując się do wniesienia wpisowego w wysokości 200 zł i deklarując jeden udział w łącznej wysokości 10.000 zł z wpłatą do czerwca 1987 r. Uchwałą Nr(...) Walnego Zgromadzenia z dnia

11 lutego 1987 r. odwołujący przyjęty został na członka Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. i wpisany do rejestru członków pod Nr (...). Pod deklaracją w części stwierdzającej przyjęcie odwołującego w poczet członków Spółdzielni podpisał się Prezes J. K..

dowód:

- świadectwo pracy z dnia 31.03.1992 r.- cz. I akt ZUS, akta osobowe,
- zaświadczenie z dnia 07.07.2016 r.- cz. II akt ZUS, akta osobowe,
- deklaracja członkowska z dnia 16.06.1986 r.- akta osobowe,
- deklaracja członkowska z dnia 14.12.1990 r.- akta osobowe,
- pismo Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. z dnia 26.05.1986 r.- akta osobowe,
- pismo Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. z dnia 03.06.1986 r.- akta osobowe,
- protokół przekazania sprzętu rolniczego z dnia 23.12.1987 r.- akta osobowe,
- oświadczenie z dnia 20.07.1989 r.- akta osobowe,
- załącznik do zaświadczenia 1/59 o rocznym wynagrodzeniu odwołującego- akta osobowe,
- zeznania świadka S. D.- 01:17:44-01:36:48,
- zeznania świadka J. S.- 02:03:18-02:24:10,

- zeznania świadka J. K.- 00:03:12-00:35:46,
- zeznania odwołującego J. M.- 00:56:49-01:12:25,

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna (...) w L. zajmowała się produkcją rolniczą oraz hodowlą owiec i trzody chlewnej. Spółdzielnia uprawiała

200 hektarów gruntów, z czego około 40 hektarów było jej własnością. Zboże siano na powierzchni około 110 hektarów. Pozostały teren stanowiły łąki i grunty przeznaczone pod uprawę kukurydzy. Siano i kukurydza przeznaczone były na paszę dla zwierząt hodowlanych. Spółdzielnia dzierżawiła też grunty od ludności. Zatrudniała około 40 pracowników. W rolnictwie pracowało około 20 z nich. Byli to między innymi kierowcy ciągników, którzy wykonywali prace polowe typu siewy, czy orka. Spółdzielnia przyjmowała pracowników na członków, ale miała też pracowników najemnych. Byli to pracownicy sezonowi i tacy, których przyjmowano na stałe, ale bez udziałów w Spółdzielni. Żeby zostać członkiem Spółdzielni, należało złożyć deklarację członkowską. Później, walne zgromadzenie Spółdzielni podejmowało uchwałę o przyjęciu w poczet członków. Wynagrodzenie członków Spółdzielni wypłacane było z zysku Spółdzielni. Wynagrodzenie ustalano według dniówek obrachunkowych. Członkowie Spółdzielni uczestniczyli w walnych zebraniach członków.

W Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) odwołujący pracował najpierw jako kierowca Ż., a także kierowca ciągnika w zastępstwie innego pracownika, wykonując prace polowe i prace transportowe, polegające na wożeniu siana i wapna. Ż. przewoził zaopatrzenie, np. wodę pracownikom w pole. Ż. jeździł też do K. po części do bizonów i traktorów. Kiedy Spółdzielnia zakupiła (...), odwołujący pracował już jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony i sporadycznie jako kierowca ciągnika. Samochodem ciężarowym typu S. (...) odwołujący woził wapno z C. i T., a także żwir, nawozy i cement. Jako kierowca ciągnika pracował wyjątkowo, w zastępstwie nieobecnego traktorzysty. Jeżeli była taka potrzeba, przywoził ciągnikiem siano.

dowód:

- zaświadczenie z przeszkolenia wstępnego z zakresu BHP z dnia 26.09.1986 r.- akta osobowe,
- protokół przekazania sprzętu rolniczego z dnia 23.12.1987 r.- akta osobowe,
- zeznania świadka S. D.- 01:17:44-01:36:48,
- zeznania świadka J. S.- 02:03:18-02:24:10,
- zeznania świadka J. K.- 00:03:12-00:35:46,
- zeznania odwołującego J. M.- 00:56:49-01:12:25,

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, zeznania świadków i odwołującego.

Sąd pozytywnie ocenił dowody z dokumentów, których autentyczność oraz wiarygodność, jak również poprawność materialna i formalna nie budziły wątpliwości, zaś ich forma i treść formalna nie były kwestionowane przez strony postępowania. Brak było zatem jakichkolwiek podstaw, także takich, jakie należałoby uwzględnić z urzędu, aby dokumentom tym odmówić właściwego im znaczenia dowodowego.

Sąd w całości dał wiarę zeznaniom świadków K. C. i S. P. oraz słuchanego w charakterze strony J. M., którzy wskazali na okoliczności istotne z punktu widzenia rozstrzygnięcia, dotyczące charakteru i warunków pracy oraz rodzaju czynności wykonywanych przez ubezpieczonego w okresie zatrudnienia

w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D.. Zeznania te zasługiwały na walor pełnej wiarygodności, gdyż wzajemnie ze sobą korespondowały, były wewnętrznie spójne, logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego.

W ocenie Sądu, na walor wiarygodności zasługiwały również zeznania odwołującego dotyczące jego zatrudnienia w Spółdzielni Pracy (...) w T., gdyż były rzeczowe i spójne. Zeznania świadków S. D., J. S. i J. K. oraz odwołującego J.

M., dotyczące okresu jego zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. Sąd uznał za wiarygodne w tej części, która dotyczyła charakteru pracy ubezpieczonego w tej Spółdzielni i rodzaju wykonywanych przez niego czynności. W tym zakresie zeznania świadków i odwołującego wzajemnie ze sobą korespondowały, były logiczne, a przy tym przekonujące w świetle zasad logiki

i doświadczenia życiowego. Sąd nie dał wiary zeznaniom tych świadków i odwołującego w zakresie, w jakim twierdzili, że nie pamiętają, czy odwołujący był członkiem Spółdzielni. W tej części zeznania pozostawały w oczywistej sprzeczności z treścią dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych ubezpieczonego, z których bezsprzecznie wynika, że po dniu 11 lutego 1987 r. odwołujący był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L.

Pozostałe okoliczności sprawy Sąd uznał za bezsporne, gdyż nie były w żaden sposób kwestionowane przez strony, zaś dokumenty przedstawione na ich stwierdzenie nie budziły wątpliwości Sądu co do ich autentyczności.

Sąd rozważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2016 poz. 887 ze zm.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Wymagany w art. 184 ust. 1 pkt 2 okres składkowy i nieskładkowy przewiduje art. 27 powołanej ustawy, w świetle którego wynosi on co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Przepis art. 32 ustawy statuuje natomiast, iż ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 1. Zgodnie z dyspozycją tego przepisu- za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Stosownie do treści art. 32 ust. 4 ustawy, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Mowa tu o rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Jak wynika z § 1 wskazanego rozporządzenia, stosuje się je do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

W myśl § 2 ust. 1, okresami uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (ust. 2).

Zgodnie zaś z § 4 ust. 1, prawo do emerytury nabywa pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A rozporządzenia, jeżeli osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz legitymuje się wymaganym okresem zatrudnienia, w tym co najmniej okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że odwołujący osiągnął wiek 60 lat, posiadał na dzień 1 stycznia 1999 r. wymagany 25-letni okres ubezpieczenia i nie jest członkiem OFE.

Rozstrzygnąć natomiast należało, czy wnioskodawca legitymuje się co najmniej 15-letnim stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił taki staż w wymiarze 1 roku i 15 dni. Do wykazania 15 lat pracy w szczególnych warunkach zabrakło mu zatem 13 lat, 11 miesięcy i 15 dni.

Kwestionując zaskarżoną decyzję odwołujący podniósł, że pracę w szczególnych warunkach wykonywał w Spółdzielni Pracy (...) w T. na stanowisku tokarza, w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. na stanowisku kierowcy ciągnika oraz w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. na stanowisku kierowcy ciągnika i kierowcy samochodu ciężarowego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazał, że za okresy te ubezpieczony nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Brak wymienionego dokumentu nie przekreśla możliwości ustalania, że ubezpieczony pracę w takim charakterze rzeczywiście wykonywał. W szczególności, ubezpieczony może wykazywać innymi środkami dowodowymi, że jego praca świadczona była w szczególnych warunkach. W postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych stosuje się bowiem te same reguły dowodzenia, jak w zwykłym procesie cywilnym. Zastosowanie mają zatem art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. Świadectwo pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi tylko domniemanie, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy w warunkach szczególnych, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W sytuacji zatem, kiedy brak wymaganego świadectwa wystawionego przez pracodawcę, sąd może prowadzić postępowanie dowodowe zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez stronę, była realizowana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia i czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (por. np. wyrok SA w Katowicach z dnia 4 listopada 2008 r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003).

W orzecznictwie podkreśla się, że w spornych przypadkach uwzględnienie okresów wykonywania pracy szkodliwej lub uciążliwej, wymaganej do przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, następuje po ustaleniu rzeczywistego zakresu obowiązków ubezpieczonego oraz wykonywania przez niego szkodliwego zatrudnienia bezpośrednio, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ocena wykonywania pracy szkodliwej „stale i w pełnym wymiarze czasu pracy” powinna być racjonalna i odnosić się do konkretnego rodzaju pracy i cech charakteryzujących sposób jej faktycznego świadczenia u danego pracodawcy

(por. wyrok SN z dnia 4 listopada 2015 r., I UK 509/14, LEX nr 1929077). Z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą zatem korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach pracy wymienionych w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego Sąd doszedł do wniosku, że odwołujący nie legitymuje się co najmniej 15- letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Odnosnie jego zatrudnienia od 23 listopada 1977 r. do 15 czerwca 1986 r. (8 lat, 6 miesięcy i 23 dni) w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. wskazać trzeba, iż nie budziło wątpliwości w świetle treści świadectwa pracy z dnia 13 czerwca 1986 r. oraz zeznań świadków K. C. i S. P. oraz odwołującego, że w tym czasie ubezpieczony był kierowcą ciągnika. Sąd badał więc, jakie prace odwołujący wykonywał będąc kierowcą ciągnika z uwagi na to, że były one realizowane na potrzeby Spółdzielni, nie zaś w transporcie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy powołał się między innymi na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2016 r., III UK 132/15 (Legalis nr 1472987). W wyroku tym Sąd stwierdził, że niewątpliwie prace kierowcy ciągnika w transporcie i rolnictwie, mimo podobieństw, są różne, stąd też dla przyjęcia, iż praca kierowcy ciągnika w kółku rolniczym czy w spółdzielni kółek rolniczych może być zaliczona do pracy w szczególnych warunkach w transporcie, o jakiej mowa pod poz. 3 Działu VIII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), wymaga poczynienia ustaleń wskazujących na tożsamość stopnia narażenia osoby wykonującej tę pracę na ekspozycję czynników szkodliwych dla zdrowia w obydwu wymienionych branżach. W wyroku tym Sąd Najwyższy podkreślił też, że o ile w przypadku przedsiębiorstw transportowych przewozy stanowią przedmiot ich działalności i są świadczone w sposób ciągły przy użyciu pojazdów będących na wyposażeniu firmy, o tyle sposób wykorzystywania przez kółka rolnicze lub spółdzielnie kółek rolniczych pojazdów służących do wykonywania prac rolniczych jest odmienny. Jeśli bowiem kółko rolnicze bądź spółdzielnia kółek rolniczych nie zajmowała się- poza obsługą produkcji roślinnej lub zwierzęcej- świadczeniem usług przewozowych, to sporadyczne, pojedyncze wyjazdy w trasę ciągnikiem z ładunkiem węgla lub płyt pilśniowych (jak przyjęto w przedmiotowej sprawie) nie oznaczały wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu.

W tej sprawie, jak ustalił Sąd w oparciu o zeznania świadków i odwołującego, Spółdzielnia Kółek Rolniczych w D. w większości zajmowała się świadczeniem usług transportowych. Usługi transportowe realizowała na rzecz (...) w T., Przedsiębiorstwa (...) w T., które zajmowało się budową obwałowań nad W. i D., Przedsiębiorstwa Budownictwa (...) w T., wykonującego prace przy budowie osiedla w D., a także dla (...) przy transporcie wapna z T.. W Spółdzielni tej odwołujący jako kierowca ciągnika wykonywał głównie prace w transporcie. Woził wapno z T. i cement z Cementowni (...). Sporadycznie tylko pracował przy pracach polowych. Odwołującemu zlecano wykonanie prac w transporcie, bo miał większy ciągnik. Odwołujący świadczył pracę w godzinach od 7:00 do 15:00, chyba, że danego dnia miał wykonać dłuższy kurs. Przez cały rok odwołujący był też kierowany do prac transportowych przy budowie wałów na rzece W. i D.. Wówczas, ciągnikiem przewoził ziemię. Prace polowe realizował zaś po godzinach swojej pracy w transporcie w tych okresach, w których istniało wzmożone zapotrzebowanie na tego rodzaju czynności. Skoro tak, cały sporny okres zatrudnienia odwołującego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. od 23 listopada 1977 r. do 15 czerwca 1986 r., tj. 8 lat, 6 miesięcy i 23 dni, na stanowisku kierowcy ciągnika można uznać za pracę w szczególnych warunkach, gdyż praca ta wymieniona została w Dziale VIII pod pozycją 3 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Okres ten po doliczeniu go do wykazanego przed ZUS stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 1 roku i 15 dni daje ubezpieczonemu 9 lat, 7 miesięcy i 8 dni.

Odwołujący domagał się także uwzględnienia mu w stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia od 16 czerwca 1986 r. do 31 marca 1992 r. (5 lat, 9 miesięcy i 15 dni) w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L..

Z zaświadczenia wystawionego przez Urząd (...) w R. wynika, że w tym czasie odwołujący był kierowcą (...) i kierowcą ciągnika (...). Przesłuchani w sprawie świadkowie S. D., J. S. i J. K. oraz sam odwołujący okoliczność tę potwierdzili. Ubezpieczony wskazał ponadto, że początkowo, tj. od chwili podjęcia pracy, do 1988 lub 1989 roku był kierowcą Ż.. Jak wynika z zeznań świadków i odwołującego, przed zakupem przez Spółdzielnię (...), ubezpieczony był kierowcą Ż. i pracował też jako kierowca ciągnika, ale sporadycznie. W aktach osobowych znajduje się zaświadczenie z przeprowadzonego przeszkolenia wstępnego z zakresu BHP

i przepisów przeciwpożarowych z dnia 26 września 1986 r. w którym podano, że odwołujący zajmuje stanowisko kierowcy ciągnika. Zalega w nich również protokół przekazania odwołującemu sprzętu rolniczego stanowiącego własność Spółdzielni w postaci samochodu ciężarowego typu Ż. z dnia 23 grudnia 1987 r. W oparciu o te dowody Sąd przyjął więc,

że do 1988 lub 1989 roku odwołujący był kierowcą Ż. i kierowcą ciągnika, zaś potem do końca swojego zatrudnienia w Spółdzielni, tj. do 31 marca 1992 r. kierowcą samochodu ciężarowego typu S. (...) i kierowcą ciągnika U..

Analiza akt osobowych odwołującego z okresu pracy w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. prowadzi do wniosku, że z dniem 11 lutego 1987 r. ubezpieczony został przyjęty w poczet członków tej Spółdzielni. W dniu 16 czerwca 1986 r. odwołujący zgłosił przystąpienie na członka do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...), zobowiązując się do wniesienia wpisowego w wysokości 200 zł i deklarując jeden udział w łącznej wysokości 10.000 zł z wpłatą do czerwca 1987 r. Uchwałą Nr (...) Walnego Zgromadzenia z dnia 11 lutego 1987 r. został zaś przyjęty na członka Spółdzielni

i wpisany do rejestru członków pod Nr(...). Pod deklaracją w części stwierdzającej przyjęcie odwołującego w poczet członków Spółdzielni znajduje się podpis Prezesa J. K.. Słuchany w charakterze świadka J. K. potwierdził, że złożył swój podpis pod deklaracją w części stwierdzającej przyjęcie odwołującego J. M. w poczet członków. Również ubezpieczony potwierdził, że podpisał się na deklaracji oraz na oświadczeniu z dnia 20 lipca 1987 r., którym upoważnił swoją żonę H. M. na podstawie

§ (...) Statutu (...) w L. z 1987 r. do odbioru udziałów na wypadek swojej śmierci. Są to dokumenty autentyczne, a złożone na nich podpisy potwierdzają, że ich treść jest zgodna z rzeczywistością. O tym, że po dniu 11 lutego 1987 r. odwołujący był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) w L. świadczy również treść znajdującego się w aktach osobowych załącznika do zaświadczenia(...) o rocznym wynagrodzeniu dla ubezpieczonego po zlikwidowanej (...) w L. za lata 1986-1992, w którym podano wysokość wynagrodzenia odwołującego za poszczególne lata

i ilość przepracowanych przez niego dniówek. Poza tym, jak wynika z akt osobowych, pismem z dnia 26 maja 1986 r. Spółdzielnia Produkcyjna (...) zwróciła się do Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. z prośbą o przekazanie z dniem 2 czerwca 1986 r. odwołującego na członka Spółdzielni Produkcyjnej (...) w ramach porozumienia stron, na co Spółdzielnia Kółek Rolniczych w D. wyraziła zgodę. Odwołujący zeznał zresztą, że brał udział w walnych zebraniach Spółdzielni. Świadek J. K. potwierdził, że członkowie Spółdzielni uczestniczyli w walnych zgromadzeniach, zaś ich wynagrodzenie uzależnione było od ilości dniówek i wypłacane z zysku Spółdzielni.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem, praca członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych nie jest uważana za pracę w szczególnych warunkach. Praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie daje prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z FUS. Dlatego też, do okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie wlicza się okresu pracy wykonywanej w ramach członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej (por. wyroki SN: z dnia 25

stycznia 2005 r., I UK 142/04, OSNP 2005/17/272 i z dnia 18 stycznia 2005 r., II UK 136/04, LEX nr 602703, wyrok NSA w Łodzi z dnia 20 marca 2003 r., II SA/Łd 2276/01, Pr. Pracy 2003/9/42). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 142/04 (OSNP 2005/17/272) stwierdził, że przedstawione w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury jedynie do wypadków świadczenia pracy w charakterze pracownika nie jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania (art. 32 Konstytucji RP). Jak zaś podkreślił Naczelny Sąd Administracyjny w Łodzi w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 marca 2003 r., II SA/Łd 2276/01 (Pr. Pracy 2003/9/42), zarówno na gruncie obowiązywania ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz. U. Nr 12, poz. 61 ze zm.), jak też ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.), przyjmowany jest jednolity pogląd, że prawo i obowiązek pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej wynika ze stosunku członkostwa. Inaczej mówiąc- członkostwo w rolniczej spółdzielni produkcyjnej stanowi podstawę do świadczenia pracy i do takich stosunków nie mają zastosowania przepisy powszechnego prawa pracy, jako że ich podłożem jest cywilnoprawny charakter stosunku członka ze spółdzielnią w zakresie świadczenia pracy. Prawa i obowiązki członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych są uregulowane w sposób odmienny niż prawa i obowiązki pracownicze, a aktem szczególnym regulującym także wykonywanie przez nich pracy jest ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze.

Wykonywanie pracy na podstawie ważnego stosunku członkostwa wyklucza kwalifikowanie jej jako stosunku pracy (por. wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2012 r., I UK 384/11, LEX nr 1212661). Praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie daje więc prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, o których mowa w art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Nawet, gdyby po dniu 11 litego 1987 r. odwołujący pozostawał ze Spółdzielnią Produkcyjną (...) w L. w stosunku pracy, do stażu pracy w szczególnych warunkach można by mu zaliczyć tylko okres zatrudnienia od 1988 r. lub 1989 r. do końca marca 1992 r., kiedy pracował jako kierowca samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony i sporadycznie jako kierowca ciągnika. Prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony wymienione zostały w Dziale VIII, zatytułowanym: „W transporcie i łączności”, punkt 2 wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Doliczenie odwołującemu tego okresu do stażu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 9 lat, 7 miesięcy i 8 dni nie daje jednak co najmniej 15 lat pracy w takim charakterze.

Za pracę w szczególnych warunkach nie można było uznać zatrudnienia odwołującego od 22 listopada 1975 r. do 23 lipca 1976 r. w Spółdzielni Pracy (...) w T. na stanowisku tokarza. W Spółdzielni Pracy (...) ubezpieczony obsługiwał na co dzień tokarkę. Wkładał metalowe wkręty do tokarni i ustawiał parametry maszyny, która następnie toczyła poszczególne elementy, wierciła i gwintowała. W tym czasie odwołujący kontrolował cały ten proces. Ubezpieczony nie wskazał żadnych świadków, którzy mogliby potwierdzić charakter jego pracy w tym okresie zatrudnienia. Nie miało to jednak większego znaczenia, ponieważ praca tokarza nie została wymieniona w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W tym stanie faktycznym i prawnym Sąd uznał, że zaskarżona decyzja (...) Oddział w T. z dnia 29 września 2016 r. była zasadna. Na dzień 1 stycznia 1999 r. odwołujący nie wykazał bowiem co najmniej 15- letni okresu pracy w szczególnych warunkach.

Mając to na uwadze, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd oddalił odwołanie, o czym orzekł w sentencji wyroku.

(...)

S..:

- (...)
- (...)
- (...)

(...)